

Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului

ROMÂNIA

**ALEGERILE PARLAMENTARE
9 DECEMBRIE 2012**

Raportul Final al Echipei de Experți Electorali OSCE/ODIHR

**Varșovia
16 ianuarie 2013**

CUPRINS

I.	SUMAR.....	1
II.	INTRODUCERE ȘI MULȚUMIRI	3
III.	CONTEXTUL POLITIC	4
IV.	SISTEMUL ELECTORAL ȘI CADRUL LEGISLATIV	4
A.	SISTEMUL ELECTORAL	4
B.	CADRUL LEGISLATIV	5
V.	ADMINISTRAȚIA ELECTORALĂ	7
VI.	ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR.....	9
VII.	ÎNSCRIEREA CANDIDAȚILOR.....	10
VIII.	CAMPANIA ELECTORALĂ	12
IX.	FINANȚAREA ACTIVITĂȚII POLITICE.....	13
X.	MASS MEDIA.....	14
A.	CADRUL LEGISLATIV PENTRU MASS MEDIA.....	14
B.	ACOPERIREA MEDIATICĂ A ALEGERILOR	16
XI.	RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII.....	18
XII.	PARTICIPAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE.....	19
XIII.	OBSERVATORII SOCIETĂȚII CIVILE ȘI OBSERVATORII INTERNAȚIONALI....	21
XIV.	ZIUA ALEGERILOR.....	22
XV.	RECOMANDĂRI	23
	ANEXA: REZULTATELE OFICIALE ALE ALEGERILOR.....	26
	DESPRE OSCE/ODIHR	28

ROMÂNIA
ALEGERILE PARLAMENTARE
9 DECEMBRIE 2012

Raportul Final al Echipei de Experți Electorali OSCE/ODIHR¹

I. SUMAR

Ca urmare a unei invitații adresate de Guvernul României Oficiului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR), pe data de 25 noiembrie 2012 OSCE/ODIHR a trimis în România o Echipă de Experți Electorali (EET) pentru alegerile Parlamentare din 9 decembrie. Echipa OSCE/ODIHR a evaluat mai multe aspecte ale procesului electoral, în particular cadrul legislativ, administrația electorală, peisajul mediatic și participarea minorităților.

Alegerile Parlamentare din 9 decembrie au urmat referendumului din 29 iulie pentru demiterea Președintelui. Cu toate că referendumul nu a fost validat deoarece prezența la vot nu a întrunit pragul necesar, acest subiect a ocupat un loc important în campania electorală. Campania a fost foarte polarizată, dar lipsită de dezbateri serioase referitoare la politici. Candidații, care au participat la alegeri în colegii uninominale, s-au concentrat asupra campaniei din ușă în ușă și asupra unor întâlniri restrânse cu alegătorii.

Parlamentul este bicameral, cu un număr nedeterminat de deputați și senatori. Candidații participă la alegeri în colegii uninominale și sunt aleși fie prin obținerea majorității absolute în colegiul respectiv, fie prin alocarea mandatelor, concepută astfel încât să asigure reprezentarea proporțională la nivelul național și la nivelul circumscripției județene. Alocarea suplimentară a mandatelor proporțional cu numărul de voturi obținute de diferite partide și coalitii are ca rezultat faptul că numărul total al membrilor Parlamentului se schimbă la fiecare alegeri, în funcție de rezultate. Sistemul electoral este complicat, iar mulți dintre alegători rămân nesiguri în ce privește relația dintre voturile lor și rezultat.

Fiecare tip de alegeri este reglementat de un alt cadru legislativ. Pentru alegerile Parlamentare, legislația principală este reprezentată de Legea din 2008 pentru Alegerea Camerei Deputaților și a Senatului (legea electorală). Cu toate că legea electorală a asigurat în general un cadru adecvat pentru alegeri democratice, numeroase contradicții și prevederi vagi au necesitat rezolvarea prin ordonanțe guvernamentale de urgență și prin hotărârile Biroului Electoral Central (BEC) adoptate în perioada electorală.

Potrivit interlocutorilor, alegerile au fost administrate în mod profesionist și eficient de o administrație electorală constituită *ad hoc*, cu trei niveluri reprezentate de BEC, Birourile Electorale de Circumscripție Județeană (BECJ) și Birourile Electorale ale Secțiilor de Votare (BESV), precum și de Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) care susține birourile electorale în timpul alegerilor și coordonează reformele electorale între alegeri. Toți competitorii electorali interesați au fost reprezentanți în cadrul birourilor și nu au fost depuse reclamații referitoare la componența BEC sau a BECJ. BEC și BECJ au ținut ședințe regulate și toate hotărârile BEC au fost publicate cu promptitudine pe pagina de web. Totuși, ședințele

---

¹ Singura versiune oficială a acestui document este cea în limba engleză.

BEC nu au fost deschise pentru observatori sau mass media, ceea ce contravine angajamentelor OSCE.

Pentru alegerile Parlamentare din 9 decembrie au fost înregistrați în total 18 423 066 de cetățeni români. Sistemul pasiv de înregistrare a alegătorilor în România are la bază registrul de evidență a persoanelor. Toți cetățenii adulți au dreptul de a vota la alegerile Parlamentare, cu excepția celor al căror drept de vot a fost revocat de o instanță de judecată. Echipa OSCE/ODIHR a fost informată că listele de alegători au fost puse la dispoziția publicului pentru verificare în fiecare localitate, deși EET a notat faptul că doar puțini alegători își cunoșteau dreptul de a consulta listele. Cetățenii domiciliați în străinătate s-au bucurat de asemenea de dreptul de a vota la alegerile Parlamentare fără înregistrare specială.

Înscrierea candidaților s-a bazat pe incluziune. Au fost înscriși în total 2 457 candidați din partea a 12 partide sau alianțe electorale și 18 organizații ale minorităților naționale, precum și 12 candidați independenți. EET a luat cunoștință că un număr restrâns de candidaturi au fost respinse de BECJ și că toate contestațiile referitoare la înregistrarea candidaturilor au fost admise de instanțe. Condiția pentru înscrierea candidaților independenți, aceea de a constitui un depozit și de a prezenta și semnături de susținere, este excesivă în mod nejustificat și prin urmare nu este în conformitate cu angajamentele OSCE.

În decursul campaniei, caracterizată prin intensitate scăzută și în general pașnică, au fost reclamate poliției și administrației electorale numeroase cazuri de nereguli minore survenite în campanie. Printre acestea s-au numărat distrugerea de afișe și bannere, producerea unor materiale de campanie false, altercații minore între susținători și oferirea de daruri alegătorilor. Printr-un demers binevenit, s-au luat măsuri suplimentare pentru a preîntâmpina cumpărarea de voturi, inclusiv o Ordonanță de Guvern specială, deși interlocutorii au declarat că această practică îndelungată continuă încă.

AEP monitorizează finanțarea activității politice și respectarea reglementărilor privind finanțarea campaniilor electorale. Partidele politice depun rapoarte financiare uzuale și rapoarte privind donațiile și cheltuielile de campanie. Înainte de alegeri, AEP publică doar suma totală primită de fiecare competitor electoral, însă nu dezvăluie detaliile contribuțiilor individuale. Raportarea privind cheltuielilor de campanie are loc la 15 zile după alegeri, însă AEP nu deține în acest moment capacitatea de a audita pe deplin aceste rapoarte.

România are un peisaj mediatic divers, care este vizibil polarizat și influențat de afilierea politică a principalelor instituții mass media audiovizuale. În consecință, este percepută lipsa generală în presă a conținutului politic analitic și imparțial. Acoperirea mediatică a campaniei de mass media publice și private este reglementată de mai multe legi și regulamente, acestea din urmă fiind adoptate din nou la fiecare alegeri. Consiliul Audiovizualului, care monitorizează respectarea reglementărilor de către mass-media audiovizuale și decide asupra reclamațiilor, a fost subiectul unei noi și controversate Ordonanțe de Urgență a Guvernului, adoptată în perioada electorală, dar care nu a intrat în vigoare.

Legea electorală acordă alegătorilor și competitorilor electorali posibilitatea de a depune reclamații și contestații referitoare la listele de alegători, la înscrierea candidaților, la nereguli în cadrul campaniei și la componența birourilor electorale. Pe lângă aceasta, toate hotărârile BEC pot fi contestate la Curtea de Apel. Nu există totuși nici o prevedere referitoare la rezolvarea rapidă a disputelor electorale. Marea majoritate a reclamațiilor au fost depuse la

poliție și la BECJ de către partidele politice, referitor la nereguli minore în cadrul campaniei. Alegătorii și oficialii administrației electorale sunt informați cu privire la eforturile procurorilor de a investiga și de a aduce în fața instanței cazurile de fraudă electorală de la scrutinurile anterioare, fapt ce este considerat a avea efect disuasiv.

Reprezentarea minorităților naționale în Parlament este asigurată prin proceduri speciale de înregistrare a organizațiilor minorităților naționale și prin aplicarea unui prag minim special necesar pentru obținerea unui mandat la Camera Deputaților. Totuși, contrar standardelor internaționale, legea electorală favorizează organizațiile minorităților naționale deja reprezentate în Parlament. Interlocutorii Echipei OSCE/ODIHR și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu posibila manipulare a alegătorilor în unele comunități de romi și au menționat necesitatea unor demersuri sporite pentru instruirea alegătorilor, care să aibă drept țintă minoritățile.

Legea electorală conține prevederi referitoare la observarea alegerilor de către observatorii grupărilor societății civile și observatorii internaționali. Nu există prevederi referitoare la observatorii care susțin candidați sau la prezența reprezentanților candidaților în secțiile de votare. La aceste alegeri au fost acreditate 25 de grupări internaționale, iar 62 de organizații locale au fost avizate de către AEP. Organizațiile societății civile au monitorizat și cheltuielile de campanie și au desfășurat programe pentru instruirea alegătorilor.

În cele câteva secții de votare vizitate de Echipa OSCE/ODIHR, votarea s-a desfășurat în general într-o manieră ordonată. Oficialii administrației electorale au dat dovadă de profesionalism și în general au urmat procedurile. Numărarea voturilor s-a desfășurat eficient, deși au fost observate unele inconsecvențe. Membrii Echipei OSCE/ODIHR nu li s-a permis întotdeauna accesul la centrele de colectare a materialelor și de centralizare a rezultatelor, dar acest proces a fost bine organizat acolo unde a fost observat.

II. INTRODUCERE ȘI MULȚUMIRI

Ca urmare a unei invitații din partea Guvernului României de a observa alegerile parlamentare din 9 decembrie și ca urmare a Misiunii pentru Evaluarea Necesităților desfășurată între 25 și 27 septembrie, Oficiului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) a trimis în România pe data de 25 noiembrie 2012 o Echipă de Experți Electorali (EET)². Recomandarea originală de a trimite o Misiune Restrânsă de Observare a Alegerilor nu a putut fi implementată datorită constrângerilor bugetare. Echipa OSCE/ODIHR a fost condusă de Konrad Olszewski și formată din opt experți electorali proveniți din tot atâtea State participante OSCE.

Echipa nu a inclus observatori pe termen lung sau observatori pe termen scurt și nu a desfășurat o observare cuprinzătoare și sistematică a procedurilor din ziua alegerilor. Membrii echipei au vizitat totuși un număr restrâns de secții de votare și au urmărit centralizarea rezultatelor în unele municipii. Echipa OSCE/ODIHR a evaluat mai multe aspecte ale procesului electoral, în particular cadrul legislativ, administrația electorală, peisajul mediatic și participarea minorităților.

---

² Toate rapoartele anterioare OSCE/ODIHR referitoare la România pot fi accesate la:
<http://www.osce.org/odihr/elections/romania>.

Echipele OSCE/ODIHR doresc să mulțumească autorităților din România pentru invitația de a observa alegerile, Autorității Electorale Permanente (AEP) și Biroului Electoral Central (BEC), Ministerului Afacerilor Externe (MAE), Ministerului Administrației și Internelor (MAI), altor autorități de stat și locale, partidelor politice și societății civile pentru asistență și cooperare. Echipele doresc de asemenea să își exprime aprecierea pentru cooperarea acordată de reprezentanțele diplomatice ale Statelor participante OSCE și organizațiilor internaționale în decursul activității EET.

III. CONTEXTUL POLITIC

Alegerile Parlamentare din 9 decembrie au avut loc pe fondul unei dispute politice între Președintele Traian Băsescu, susținut de Alianța România Dreaptă (ARD) de centru-dreapta, și Primul Ministru Victor Ponta, aflat la conducerea Uniunii Social Liberale (USL) de centru-stânga.

După schimbarea coaliției majoritare și numirea d-lui Ponta din partea Partidului Social Democrat (PSD) în funcția de Prim Ministru în mai 2012, Parlamentul a inițiat procedura de demitere a Președintelui Băsescu – fapt ce a polarizat și mai mult scena politică. Parlamentul l-a suspendat din funcție pe Președintele Băsescu pe data de 6 iulie, iar referendumul pentru demitere din 29 iulie nu a fost validat deoarece prezența la vot a fost sub pragul legal de 50%. Între timp, coabitarea a rezultat în atacuri verbale personale și în dispute legate de prerogativele constituționale. Alegerile parlamentare din 9 decembrie au fost privit de unii interlocutori ai EET ca având potențialul de a contribui la rezolvarea acestui blocaj.

Coaliția electorală USL a fost formată din PSD și Alianța de Centru-Dreapta, din care fac parte Partidul Național Liberal și Partidul Conservator. Această coaliție deținea majoritatea în Parlamentul care și-a încheiat mandatul. ARD a reprezentat o alianță a partidelor din opoziție – Partidul Democrat-Liberal, (PD-L), Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat și Forța Civică.

Alegerile locale, care au avut loc pe 10 iunie 2012, au constituit primul test de popularitate pentru coalițiile nou înființate. Reprezentanții USL au fost aleși președinți de consiliu în 36 din cele 41 de județe. Nou înființatul Partid al Poporului – Dan Diaconescu (PP-DD), condus de un celebru prezentator de televiziune, s-a clasat al treilea și a devenit o mișcare politică semnificativă.

Pe lângă Uniunea Democrată Maghiară din România (UDMR), o organizație bine cunoscută, cu 31 de reprezentanți în Parlamentul care și-a încheiat mandatul, a mai concurat pentru voturile minorității maghiare și noul Partid Popular Maghiar din Transilvania (Erdélyi Magyar Néppárt, EMNP).

IV. SISTEMUL ELECTORAL ȘI CADRUL LEGISLATIV

A. SISTEMUL ELECTORAL

Parlamentul României este bicameral, cu un număr nedeterminat de deputați și senatori aleși pentru un mandat de patru ani. Pe baza cotei stabilite prin lege, în cele 42 de circumscripții electorale se constituie 311 colegii uninominale pentru camera inferioară, Camera Deputaților, și 135 colegii uninominale pentru camera superioară, Senatul.³ Candidații participă la alegeri în colegii uninominale și sunt aleși fie prin obținerea majorității absolute a voturilor, fie prin alocarea mandatelor, concepută astfel încât să asigure reprezentarea proporțională la nivel național și la nivelul circumscripțiilor.

Mandatele sunt alocate mai întâi candidaților care obțin majoritatea absolută a voturilor valabil exprimate în colegiile uninominale respective. Mandatele rămase sunt distribuite prin formula celor mai mari resturi, mai întâi la nivelul circumscripțiilor județene și apoi la nivel național, partidelor sau organizațiilor care au trecut pragul național: 5% dintre voturile valabil exprimate la nivel național sau, alternativ, șase mandate de deputat și trei de senator câștigate cu majoritate absolută. Alocarea suplimentară a mandatelor pentru a asigura reprezentarea proporțională a fiecărui partid și fiecărei coaliții rezultă în modificarea numărului total de mandate de la un scrutin la altul. La aceste alegeri s-au alocat 97 de mandate suplimentare de deputați și 39 de mandate de senatori.⁴

Procesul prin care se determină câte mandate primește un partid la nivelul circumscripției județene și care candidați vor primi mandatul în fiecare colegiu este complicat, iar mulți alegători rămân nesiguri în ce privește relația dintre voturile lor și rezultate.

Pentru fiecare organizație a minorităților naționale care nu întrunește pragul național, candidatul cu cel mai mare număr de voturi la nivel național obține un mandat în camera inferioară, dacă numărul voturilor primite de organizația respectivă depășește 10% din coeficientul național.⁵

Pentru cetățenii domiciliați în străinătate s-au constituit patru colegii uninominale pentru Camera Deputaților și două colegii uninominale pentru Senat. Acești șase membri ai Parlamentului reprezintă până la trei milioane de cetățeni care domiciliază în străinătate, iar colegiile sunt împărțite pe baze geografice și nu pe baza numărului de cetățeni domiciliați în diferite țări și regiuni.⁶

În vederea asigurării egalității votului și dreptului la reprezentare egală, ar trebui întreprinse eforturi pentru distribuirea mandatelor reprezentând cetățenii din străinătate pe baza numărului de cetățeni.

B. CADRUL LEGISLATIV

Fiecare tip de alegeri este reglementat de o altă lege. Legislația pentru alegerile parlamentare a asigurat în general un cadru adecvat pentru alegeri democratice. Cu toate acestea, în pofida

³ Un deputat pentru fiecare 70 000 cetățeni și un senator pentru fiecare 160 000 cetățeni.

⁴ În total au fost alocate 412 mandate pentru Camera Deputaților și 176 mandate pentru Senat.

⁵ Coeficientul național este numărul total al voturilor valabil exprimate împărțit la numărul colegiilor uninominale pentru Camera Deputaților.

⁶ MAE nu a fost în măsură să estimeze populația din diaspora pentru fiecare țară, dar prezența la vot a constituit o indicație cu privire la diferențele între colegii privind numărul de cetățeni: numărul voturilor exprimate în colegiile uninominale pentru Camera Deputaților a variat de la 2 575 în cel mai mic până la 40 152 în cel mai mare, iar pentru Senat de la 6 004 până la 54 874.

recomandărilor anterioare OSCE/ODIHR și eforturilor participanților la procesul electoral, nu a fost adoptat un cod electoral consolidat care să reglementeze toate tipurile de alegeri. Interlocutorii Echipei OSCE/ODIHR au notat că un astfel de cod ar elimina inconsecvențele și lacunele generate de existența mai multor acte legislative, ar elimina necesitatea adoptării Ordonanțelor de Urgență ale Guvernului (OUG) în perioadele electorale și ar facilita administrarea alegerilor. Mai mult, legea electorală nu reglementează suficient procesul de rezolvare a reclamațiilor și contestațiilor, desfășurarea campaniei sau acoperirea acesteia în mass-media.

Alegerile Parlamentare sunt reglementate în principal de Constituția din 1991, revizuită în 2003, și de Legea din 2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului (legea electorală). Pe lângă acestea, legislația mai include Legea partidelor politice din 2003, Legea din 2006 privind finanțarea activității partidelor politice și campaniilor electorale, (Legea finanțării activității politice) suplimentată de o Hotărâre de Guvern din 2007 privind aplicarea sa, precum și Legea audiovizualului din 2002.

Cadrul legislativ mai include și diferite hotărâri de guvern și reglementări ale organismelor administrației electorale care au detaliat aspecte ale procesului electoral, cum ar fi înregistrarea alegătorilor, finanțarea activității politice și procedurile din ziua alegerilor. La aceste alegeri au fost emise trei OUG pentru modificarea legii electorale; prin acestea s-au modificat cerințele referitoare la stabilirea identității alegătorilor, s-a amânat utilizarea cărților de alegător cerută de lege, s-a stabilit care alegători pot vota în afara țării și s-a limitat oferirea de daruri cu scop electoral.⁷ Practica continuă de a amenda legislația electorală cu puțin timp înaintea alegerilor nu este în conformitate cu bunele practici.⁸

Pe lângă acestea, multe prevederi ale Legii electorale, în special cele referitoare la înregistrarea alegătorilor, sunt contradictorii sau nu reflectă procedurile actuale.⁹ Chiar dacă unele prevederi au fost amânate sau amendate oficial prin emiterea de OUG, legea a rămas totuși neclară în ce privește procedurile exacte de întreținere și actualizare a registrului electoral.

Legea electorală ar trebui modificată astfel încât să includă procedurile reale implementate la alegeri; toate amendamentele ar trebui adoptate cu mult timp înaintea unui scrutin, printr-o procedură publică în conformitate cu bunele practici și angajamentele OSCE.

BEC a adoptat de asemenea hotărâri pentru interpretarea și detalierea legii cu privire la diverse aspecte, printre care formarea BECJ, definirea domiciliului în scopul arondării alegătorilor la secțiile de votare, responsabilitățile referitoare la înregistrarea alegătorilor, depozitele constituite de candidați, neregulile survenite în campanie, modelele buletinelor de vot, procedurile de votare și alte probleme organizatorice. Programul activităților electorale și modelele principalelor materiale electorale au fost aprobate prin Hotărâri de Guvern pe data de 10 septembrie.

---

⁷ OUG Nr. 46/2012, Nr. 67/2012 și respectiv Nr. 70/2012.

⁸ Secțiunea II, paragraful 2(b) a Codului de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului European, p. 10, "Elementele fundamentale ale legislației electorale, ... nu trebuie amendate cu mai puțin de un an înaintea unui scrutin."

⁹ Articolul 72 din Legea Electorală prevede eliberarea cărților de alegător, iar Articolul 73 prevede administrarea registrului electoral de către AEP.

V. ADMINISTRAȚIA ELECTORALĂ

Alegerile au fost administrate de o administrație *ad hoc* cu trei niveluri, formată din BEC, 43 de Birouri Electorale de Circumscripție Județeană, inclusiv unul pentru cetățenii cu domiciliul în străinătate (BECJ) șase birouri electorale în București și 18 762 Birouri Electorale ale Secțiilor de Votare, inclusiv 306 în străinătate (BESV). În plus, AEP este mandatată să susțină birourile electorale în perioada alegerilor și să coordoneze reformele electorale în perioadele dintre alegeri.

Potrivit interlocutorilor Echipei OSCE/ODIHR, birourile electorale la toate nivelurile și-au îndeplinit îndatoririle în mod eficient, în cadrul termenelor limită stabilite prin lege, și au funcționat în mod profesionist, abordând problemele într-o manieră colegială. Atât BEC cât și BECJ au ținut ședințe regulate, iar ședințele BECJ au fost deschise pentru observatori și pentru presă. Deciziile au fost luate cu majoritate de voturi. Ordinea de zi a ședințelor BEC și hotărârile au fost publicate cu promptitudine pe internet, ceea ce a sporit efectiv transparența procesului. Administrația electorală a părut a se bucura de încredere atât din partea publicului, cât și din partea competitorilor electorali, în parte datorită faptului că birourile au fost conduse de magistrați. Un aspect pozitiv este faptul că participarea femeilor și bărbaților în componența birourilor a părut a fi echilibrată, cu toate că nu există prevederi legale în acest sens.

BEC este o instituție *ad hoc* care se înființează la fiecare alegeri, alcătuită din până la 21 de membri. Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție trage la sorți cei cinci judecători care se alătură BEC și care aleg din rândul lor președintele BEC și locțiitorul acestuia. Din BEC mai fac parte președintele și doi vicepreședinți ai AEP, până la 12 reprezentanți ai partidelor politice și un reprezentant al grupului parlamentar care reprezintă minoritățile naționale. Fiecare partid parlamentar are dreptul la un reprezentant în BEC, iar restul membrilor se completează după finalizarea înscrierii candidaților, pe baza numărului de candidaturi depuse de fiecare partid neparlamentar. La aceste alegeri, BEC a fost alcătuit din 10 femei și 11 bărbați.

BEC a avut sarcina de a supraveghea procesul electoral și de a asigura aplicarea omogenă a legii electorale pe tot cuprinsul țării, de a publica listele oficiale ale competitorilor electorali și de a rezolva contestațiile privind hotărârile birourilor de nivel inferior. De asemenea, BEC a calculat rezultatele finale la nivel central și a stabilit care competitori electorali au trecut pragul național.

Pentru aceste alegeri au fost înființate 43 de BECJ; unul pentru fiecare județ și unul pentru cetățenii domiciliați în străinătate. BECJ sunt formate din trei judecători desemnați de tribunalul local, un reprezentant al AEP și până la nouă reprezentanți ai partidelor politice, alianțelor și organizațiilor minorităților naționale care au candidați în circumscripția județeană respectivă. În București șase birouri electorale separate, unul pentru fiecare sector, au îndeplinit unele dintre sarcinile îndeplinite în mod normal de BECJ. Aceste birouri au fost înființate sub conducerea Biroului Electoral București și au fost formate din doi judecători ai Tribunalului București, un reprezentant AEP și până la șapte reprezentanți ai competitorilor electorali. Judecătorii au fost în general reticenți față de participarea în BECJ, iar Președinții tribunalelor

au subliniat efortul pe care îl depun tribunalele pentru a prelua procesele judecătorilor care participă la administrarea alegerilor.

BECJ au supravegheat organizarea alegerilor la nivel județean și aplicarea uniformă a Legii Electorale. Au înscris competitorii electorali, au centralizat rezultatele la nivelul colegiilor și circumscripțiilor județene și au alocat mandatele parlamentare la nivelul circumscripțiilor județene. BECJ au competența de a decide asupra reclamațiilor referitoare la campanie și asupra contestațiilor privind activitatea BESV, însă legea electorală nu definește clar jurisdicția și autoritatea lor de a sancționa neregulile survenite în campanie.

Trebuie să se ia în considerare clarificarea suplimentară în legea electorală a jurisdicției și autorității BECJ de a sancționa neregulile survenite în campanie.

Nivelul inferior a fost reprezentat de BESV, conduse de președinți și locțiitori ai acestora selectați prin tragere la sorți din liste de juriști și persoane cu “bună reputație,” și au inclus până la șapte reprezentanți ai competitorilor electorali. După cum s-a arătat în rapoartele anterioare OSCE/ODIHR, identificarea unui număr suficient de juriști și definirea “bunei reputații” rămâne o problemă. Legea electorală prevede că dacă numărul juriștilor este insuficient prefectii pot propune persoane care “au reputație bună” pentru a fi adăugate la lista de potențiali președinți BESV și locțiitori ai acestora. O prevedere atât de vagă permite aplicarea discreționară de către prefecti. Fiecare listă a fost verificată de AEP, care are autoritatea de a elimina numele persoanelor nepotrivite, inclusiv ale celor care au făcut parte anterior din BESV unde au existat suspiciuni sau s-au desfășurat investigații privind fraudă electorală.

Președinții BESV și locțiitorii acestora au fost instruiți privind procedurile de votare și de numărare a voturilor cu puțin înaintea zilei alegerilor. Echipa OSCE/ODIHR a întâlnit opinii critice referitoare la calitatea slabă a instructajului și lipsa exercițiilor practice, despre care interlocutorii au considerat că ar putea să fi cauzat erori în timpul desfășurării votării și numărării voturilor.

Trebuie să se ia în considerare crearea unei rețele de personal electoral instruit, din care să se poată selecta personal la fiecare alegeri.

AEP a fost înființată în 2004 pentru a rezolva problema lipsei de continuitate între ciclurile electorale și pentru a crea memorie instituțională. AEP este mandată să asigure birourilor electorale susținere tehnică pentru administrarea alegerilor, îndeplinește atribuții legate de alegeri în perioadele dintre alegeri, asigură aplicarea uniformă a legislației electorale și contribuie la reforma cadrului legislativ electoral.¹⁰ AEP este condusă de un președinte desemnat de Parlament în ședință comună și de doi vicepreședinți numiți de Președinte și respectiv de Primul Ministru. Mandatele lor durează opt ani și pot fi reînnoite o singură dată.

În timpul alegerilor Parlamentare, AEP a lucrat împreună cu birourile electorale *ad hoc* la toate nivelurile. Reprezentanții AEP la BEC și la BECJ au fost membri deplin cu drept de vot. AEP a oferit asistență birourilor pentru elaborarea deciziilor, a adoptat hotărâri și instrucțiuni, a verificat candidații la posturile de președinți BESV, a monitorizat cheltuielile

---

¹⁰ Vezi Articolele 62-65 din Legea Electorală și Regulamentul de organizare și funcționare al Autorității Electorale Permanente, adoptat de Birourile permanente ale Camerei Deputaților și Senatului prin Hotărârea 2/19.03.2007.

de campanie, a pregătit materiale de instructaj, a acordat acreditări reprezentanților mass media și observatorilor internaționali și a avizat organizațiile societății civile care au intenționat să trimită observatori la urne.

Cu toate că AEP a susținut în mod activ administrarea acestor alegeri în conformitate cu mandatul său, în momentul de față nu funcționează la întreaga capacitate. De exemplu, AEP are doar opt filiale teritoriale la nivel județean și a acordat sprijin tehnic pentru doar 28 dintre cele 43 de BECJ. De la 1 ianuarie 2013 AEP urmează să preia controlul registrului electoral central, ceea ce va necesita filiale teritoriale pe deplin operaționale în toate județele. Mai mult, AEP intenționează să continue procesul de reformă a legislației electorale și să-și asume responsabilitatea înscrierii candidaților, să sporească monitorizarea finanțării partidelor politice și să deruleze programe de instruire a alegătorilor.

Pe lângă fondurile extraordinare alocate pentru fiecare proces electoral, Parlamentul ar putea asigura alocarea regulată a unor fonduri suficiente de la buget pentru AEP, astfel încât această instituție să își poată îndeplini mandatul curent și să poată prelua responsabilitățile suplimentare prevăzute în legea electorală.

VI. ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

Toți cetățenii în vârstă de peste 18 ani au drept de vot, în afară de cazul în care drepturile electorale le-au fost revocate prin hotărâre judecătorească definitivă pentru motivul lipsei capacității de exercițiu (inclusiv debilitate mintală) sau în urma unei condamnări. Sistemul pasiv de înregistrare a alegătorilor în România are la bază datele conținute în registrul de evidență a persoanelor administrat de MAI cu contribuția oficiilor locale de stare civilă. Numărul final al alegătorilor înscriși pentru aceste alegeri a fost de 18 423 066.

La fiecare alegeri Centrul Național de Administrare a Bazelor de Date privind Evidența Persoanelor întocmește copii tipărite ale listelor de alegători, extrase din registrul de evidență a persoanelor; acestea sunt trimise primarilor cel mai târziu cu 45 de zile înaintea zilei alegerilor. Cu toate că unii interlocutori au argumentat că reglementările UE privind protecția datelor nu permit autorităților să afișeze public listele, acestea sunt disponibile pentru verificare la sediile primăriilor. Nici legea electorală, nici o ordonanță guvernamentală nu specifică o perioadă de timp pentru consultarea listelor de către public. Alegătorii nu au părut a fi informați despre aceste prevederi. Reclamațiile referitoare la listele de alegători se depun la primării, iar deciziile pot fi contestate la judecătorii. Dacă este nevoie, datele din registrul evidenței populației sunt modificate.

Autoritățile locale și birourile electorale ar putea fi încurajate să desfășoare campanii de informare privind consultarea listelor de alegători, în special pentru alegătorii care votează pentru prima dată și pentru cei care și-au schimbat domiciliul sau rezidența în perioada dintre alegeri.

Copiile definitive ale listelor de alegători sunt produse cu 10 zile înaintea zilei alegerilor și sunt trimise de MAI primăriilor nu mai târziu de trei zile înaintea zilei alegerilor. Listele tipărite sunt predate BESV prin intermediul prefectilor și primarilor. După ce listele de alegători ajung la BESV, modificările de ultim moment sunt anunțate BESV de către primari. Numele alegătorilor decedați pot fi însemnate de mână în versiunea definitivă tipărită a listei

de alegători la nivelul secției de votare. Inexactitățile detectate în lista de alegători în ziua alegerilor nu duc la modificări în registrul de evidența persoanelor.

Interlocutorii Echipei OSCE/ODIHR nu au exprimat un înalt grad de preocupare privind acuratețea listelor de alegători la aceste alegeri, cu toate că au recunoscut frecvent că asigurarea îndepărtării numelor alegătorilor decedați din liste prezintă dificultăți. La aceste alegeri, alegătorii și-au putut exprima votul doar la secțiile de votare la care aparțineau cu domiciliul. Numai membrii BESV și alegătorii care au putut face dovada domiciliului pe raza secției de votare respective au putut fi înscrși pe listele suplimentare în ziua alegerilor. Drept rezultat, potențialul votului multiplu a fost redus în mod drastic, ceea ce a diminuat suspiciunile din partea participanților la procesul electoral. Pe cărțile de identitate s-au aplicat autocolante, iar buletinele de identitate vechi au fost șampilate ca măsură de siguranță împotriva votului multiplu.

Alegătorii domiciliați în străinătate și-au putut exprima votul prezentând pașaportul românesc cu mențiunea domiciliului în străinătate sau pașaportul românesc sau cartea de identitate împreună cu un document eliberat de autoritățile străine care dovedea domiciliul în străinătate. Pașapoartele au fost șampilate, iar pe cărțile de identitate s-au aplicat autocolante. Totuși, un cetățean român cu domiciliul într-o țară membră UE ar putea utiliza și pașaportul și cartea de identitate pentru a vota în două secții de votare din străinătate. Mai mult, deoarece alegătorii cu domiciliul în străinătate sunt înscrși pe liste suplimentare și nu sunt radiați din listele de alegători din țară, tentativele de a vota atât în străinătate cât și în România nu ar putea fi împiedicate efectiv.

Ar trebui să se ia în considerare implementarea unei forme de înregistrare activă pentru alegătorii din străinătate; alternativ, ar trebui introduse măsuri de siguranță suplimentare pentru a elimina posibilitatea ca alegătorii din străinătate să voteze de mai multe ori.

VII. ÎNSCRIEREA CANDIDAȚILOR

Înscrierea candidaților a fost un proces deschis și bazat pe incluziune. Au fost înscrși în total 2 457 candidați din partea a 12 partide sau alianțe electorale și 18 organizații ale minorităților naționale, precum și 12 candidați independenți.¹¹

Conform Constituției, fiecare cetățean care are drept de vot poate candida la alegeri dacă îndeplinește cerința vârstei minime de 23 de ani pentru a fi ales în Camera Deputaților sau 33 de ani pentru a fi ales în Senat. Funcționarilor publici de rang înalt li se permite să candideze la alegeri dacă demisionează înainte de a-și înregistra candidatura. Candidații pot fi nominalizați de partide politice, alianțe politice și electorale, coaliții și organizații reprezentând minoritățile naționale, sau pot candida ca independenți.

Partidele politice și coalițiile acestora pot nominaliza o singură persoană pentru fiecare colegiu uninominal. Nu există nici o cerință ca un candidat să provină din colegiul în care

---

¹¹ Partidele care au nominalizat candidați au fost: USL, ARD, PP-DD, Partidul România Mare, UDMR, Partidul Popular, EMNP, Partidul Ecologist Român, Partidul Social Democrat al Muncitorilor, Partidul Alianța Socialistă, Partidul Popular și al Protecției Sociale și Partidul Național Democrat Creștin. Listele definitive de candidați au inclus un candidat independent pentru Senat și 11 pentru Camera Deputaților.

candidează sau să aibă vreo legătură cu colegiul. Niciun candidat nu poate candida în mai multe colegii uninominale, cu excepția candidaților organizațiilor care reprezintă minoritățile naționale, care pot candida în toate colegiile. Potențialii candidați independenți trebuie să colecteze semnături de susținere de la cel puțin 4% dintre alegătorii înscși în listele electorale din colegiul uninominal unde doresc să candideze (sau dintr-o anumită țară, în cazul în care candidează la unul dintre colegiile uninominale din străinătate), dar nu mai puțin de 2 000 de semnături pentru Camera Deputaților și 4 000 de semnături pentru Senat. Un alegător poate semna pentru susținerea unui singur potențial candidat independent pentru oricare dintre camerele Parlamentului.

Cadrul legislativ ar trebui modificat astfel încât să permită alegătorilor să semneze pentru susținerea a mai mult de un singur potențial concurent electoral, pentru a promova pluralismul.

Pentru a se înscrie, candidaților li se cere să constituie un depozit cu valoarea a cinci salarii minime brute (3 500 RON) într-un cont de depozit deținut de AEP.¹² Depozitele sunt returnate candidaților dacă un partid, alianță sau organizație reprezentând o minoritate națională obține cel puțin 2% din voturile valabil exprimate la nivel național. Pe de altă parte, depozitele candidaților independenți sunt returnate numai celor care obțin cel puțin 20% din voturile valabil exprimate în colegiul uninominal respectiv. Cerința ca un candidat independent să constituie și un depozit și să obțină și semnături de susținere este excesivă, restrânge oportunitatea de participare și contravine Paragrafului 7.5 al Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990 și altor standarde internaționale.¹³

Pentru a promova participarea sporită la procesul electoral a candidaților independenți, ar trebui să se ia în considerare fie condiția de a constitui un mic depozit pentru înscriere, fie condiția strângerii unui număr minim de semnături de susținere, dar nu amândouă.

Toate hotărârile BECJ privind înscrierea candidaților pot fi contestate sau atacate la tribunalului județului respectiv. Echipa OSCE/ODIHR a luat cunoștință de un număr restrâns de respingeri contestate de candidații independenți care nu au obținut suficiente semnături de susținere și contestații împotriva unor candidaturi pentru motivul activității sau asocierilor infracționale anterioare.¹⁴

Candidații au posibilitatea de a se retrage până la anunțarea definitivă listelor de către BECJ. Partidele politice, alianțele și organizațiile minorităților naționale pot retrage și înlocui candidații fără consimțământul acestora în termenul limită legal. Nu există prevederi legale pentru modificarea buletinelor de vot în cazul retragerii sau decesului unui candidat care ar surveni după tipărirea buletinelor de vot, iar drept rezultat alegătorii pot vota pentru un candidat decedat sau retras din cursă.

---

¹² Cursul de schimb este de aproximativ 4.4 RON pentru 1 EUR.

¹³ Prin paragraful 7.5 al Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990 Statele participante OSCE se angajează să "respecte dreptul cetățenilor de a candida la funcții politice sau publice, individual sau ca reprezentanți ai unor partide sau organizații politice, fără discriminare." Vezi și Articolul 25(c) al Pactului Internațional pentru Drepturi Civile și Politice (ICCPR).

¹⁴ Tribunalul București a respins șapte reclamații prin care s-a contestat înscrierea unor candidați și a admis 10 recursuri împotriva unor decizii de a respingere a candidaturii. Tribunalul Dolj a primit două reclamații care au contestat înscrierea unor candidați și ambele au fost respinse ca nefondate.

Pentru a oferi alegătorilor o mai bună oportunitate de a face o alegere în cunoștință de cauză, legislația ar putea fi modificată astfel încât să includă o prevedere referitoare la notificarea alegătorilor cu privire la candidaturile retrase înaintea zilei alegerilor.

VIII. CAMPANIA ELECTORALĂ

Campania electorală a început pe 9 noiembrie și a fost marcată de un mediu politic foarte polarizat, concentrat mai ales asupra Primului Ministru Ponta din partea USL și Președintelui Băsescu din partea PDL. Retorica acidă declanșată în timpul referendumului s-a intensificat în perioada pre-electorală. USL, condusă de PSD, a considerat în mod deschis campania ca fiind o continuare a referendumului pentru demiterea Președintelui Băsescu și și-a concentrat tacticile de campanie în așa fel încât să beneficieze de electoratul protestatar. De cealaltă parte, Președintele Băsescu a intervenit cu regularitate în campanie, vorbind în numele opoziției, și a devenit prin urmare unul dintre subiectele obișnuite ale campaniei.

În general campania s-a caracterizat totuși prin intensitate scăzută și a fost în mare parte lipsită de competitivitate. Numeroși interlocutori ai Echipei OSCE/ODIHR au constatat existența unei înțelegeri reciproce între partidele principale privind colegiile la care să nominalizeze candidați individuali astfel încât să concureze strategic. Au existat într-adevăr doar câteva competiții în care candidații s-au confruntat, ca de exemplu la Târgu Jiu unde liderii PSD, Primul Ministru Ponta, și PP-DD, Dl. Diaconescu, au candidat la același colegiu. În plus, din campanie a lipsit discursul serios referitor la politici, platformele partidelor nu au fost vizibile, iar subiectele ca economia și reformele nu au fost în general abordate în mesajele de campanie. Majoritatea candidaților au preferat să se concentreze asupra subiectelor locale decât să ofere idei politice sau referitoare la economie sau strategii naționale pe termen lung.

Concurenții au avut posibilitatea de a-și desfășura liber campania electorală și de a-și transmite mesajul către electorat; cu toate acestea campaniei i-a lipsit vizibilitatea. Candidații au evitat adeseori să participe cu oponenții lor la dezbaterile televizate sau la discuțiile despre subiectele campaniei. Deși unii candidați s-au folosit de instituțiile mass media și de rețelele sociale, utilizarea mass media a fost restrânsă în campanie. Campania din ușă în ușă a predominat pe tot cuprinsul țării ca metodă principală de campanie. Candidații au distribuit și materiale de campanie și, în mai mică măsură, au ținut întruniri restrânse, iar demonstrațiile mari au avut un rol minor.

Campania s-a desfășurat pașnic. Competitorii electorali au semnalat un număr restrâns de incidente și nereguli survenite în cursul campaniei, inclusiv un incident violent,¹⁵ cazuri izolate de campanie negativă și materiale de campanie false,¹⁶ și presupus abuz de resurse administrative.¹⁷ Guvernul a luat măsuri suplimentare pentru a combate cumpărarea de voturi. În luna octombrie, o OUG a definit orice dar depășind valoarea de 10 RON ca fiind mită (mita electorală este un delict penal), fapt ce a fost perceput ca o măsură preventivă în general pozitivă. În plus, autoritățile au interzis aparatul pentru înregistrare de imagini în cabinele de vot și au desfășurat o campanie publică (ce a inclus spoturi de televiziune pentru instruirea alegătorilor și afișe pentru secțiile de votare) împotriva acceptării de daruri din partea candidaților. În același timp, interlocutorii au notat faptul că impactul real al acestor eforturi a

---

¹⁵ Echipa OSCE/ODIHR a primit informații potrivit cărora o rudă apropiată a D-nei Boghicevici, candidat ARD, a fost atacată cu violență și lovită pe data de 7 decembrie la Arad.

¹⁶ Semnalat de USL în Dolj și de ARD în Arad.

¹⁷ ARD a reclamat abuzul de resurse administrative în Arad.

fost limitat datorită practicii îndelungate a cumpărării de voturi. Au existat semnale potrivit cărora autoritățile ar fi distribuit fonduri și ajutoare UE în cursul campaniei sub numele partidelor respective.

Definițiile cumpărării de voturi și mitei cuprinse în Ordonanța de Urgență a Guvernului ar trebui incluse în legislația electorală și impuse în mod proactiv.

IX. FINANȚAREA ACTIVITĂȚII POLITICE

Finanțarea activității politice este reglementată în principal de Legea finanțării activității politice și de hotărârile guvernamentale pentru implementarea legii.¹⁸ AEP are autoritatea de a monitoriza respectarea reglementărilor privind finanțarea activității politice, poate iniția investigații la cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu, poate impune amenzi și poate trimite în judecată. Condamnările pentru infracțiuni legate de finanțarea activităților politice pot duce la anularea mandatului unei persoane și la îndepărtarea sa din funcție.

Partidele politice primesc fonduri de la bugetul de stat. Aproximativ 38 milioane de RON (75% din totalul fondurilor alocate de stat pentru partidele politice) se împart între partidele politice parlamentare proporțional cu numărul de voturi obținute la ultimele alegeri. Finanțarea publică poate spori proporțional cu numărul femeilor alese în Parlament, dar acest fapt nu pare a fi stimulat o mai mare participare a acestora; potrivit rezultatelor finale, mai puțin de 7% dintre senatori (12 din 176) și aproximativ 13% dintre deputați (55 din 412) sunt femei.

Pentru alegeri, legea finanțării activității politice stabilește un plafon pentru cheltuieli de campanie de 245 000 RON pentru fiecare candidat la Camera Deputaților și 350 000 RON pentru Senat.¹⁹ În plus, fiecare partid politic poate cheltui 35 000 RON pentru fiecare candidat nominalizat. Există și un plafon pentru suma care poate fi donată pentru o campanie de către o persoană fizică sau juridică.²⁰ Competitorii electorali trebuie să declare toate donațiile în termen de cinci zile de la primirea lor. Pentru aceste alegeri, AEP a publicat în timpul campaniei patru comunicate de presă prin care a informat alegătorii cu privire la sumele totale ale donațiilor primite de competitorii electorali.²¹ Totuși, informațiile detaliate despre

---

¹⁸ Legea finanțării activității politice, disponibilă la <http://www.roaep.ro/en/getdocument.php?id=411>, a fost pusă în aplicare prin Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, disponibilă la <http://www.roaep.ro/en/getdocument.php?id=412>.

¹⁹ 350 salarii minime brute la nivel național pentru fiecare candidat la funcția de deputat, salariul minim brut fiind fixat la 700 RON; vezi Articolul 30(2)(a) din Legea finanțării activității politice. 500 salarii minime brute la nivel național pentru fiecare candidat la funcția de senator; vezi Articolul 30(2)(1) din Legea finanțării activității politice.

²⁰ Până la 200 salarii minime brute la nivel național în decursul unui an, sau 400 salarii minime brute în anul fiscal în care au loc mai multe alegeri, pentru persoane fizice; Articolul 5(3) din Legea finanțării activității politice. Până la 500 salarii minime brute la nivel național în decursul unui an, sau 1 000 salarii minime brute în anul fiscal în care au loc mai multe alegeri, pentru persoane juridice; Articolul 5(4) din Legea finanțării activității politice.

²¹ Comunicatele de presă publicate pe 15, 23, 28 noiembrie și 6 decembrie sunt disponibile la <http://www.roaep.ro/ro/getdocument.php?id=8127>. Ultimele cifre publicate sunt: USL (13 710 083 RON), UUR (4 000), CRLR (3 000), UDTTMR (7 000), UDMR (635 439), PD-L (6 213 546), PP-DD (4 128 527), Partidul Forța Civică (743 303), PRM (108 510), FCER (12 000), UP (15 000), PNȚCD (153 096), USR (2 500), PER (126 390), PPPS (5 543), PP (80 103), UER (20 830), ALAR (7 266),

sursele contribuțiilor, valoarea fiecărei contribuții și cheltuielile fiecărui candidat nu au fost disponibile pentru verificare publică înaintea zilei alegerilor; aceasta nu este considerată o bună practică.²²

Pentru a spori mai mult transparența finanțării activității politice în timpul campaniei electorale, ar trebui să se ia în considerare obligația raportării cu promptitudine a tuturor contribuțiilor primite, surselor acestora, sumelor și tipului contribuției (în numerar sau în natură) și punerea acestor rapoarte financiare la dispoziția publicului înaintea zilei alegerilor, conform bunelor practici.

Nu mai târziu de 15 zile după alegeri, competitorii electorali trebuie să depună la AEP rapoarte financiare detaliate de venituri și cheltuieli. Candidații nu sunt instalați în funcție până nu este depus un raport detaliat, în conformitate cu legea. Toate rapoartele trebuie publicate în Monitorul Oficial și pe pagina de web a AEP. În plus, competitorii electorali trebuie să depună la AEP declarații de conformitate cu plafonul de cheltuieli de campanie mai înainte de a fi instalați în funcție.

AEP are la dispoziție 30 de zile pentru a verifica aceste rapoarte, însă domeniul său este limitat la verificarea corespondenței dintre cheltuielile declarate și donațiile declarate, fără a efectua un audit temeinic al cheltuielilor reale. Interlocutorii Echipei OSCE/ODIHR au atribuit acest fapt lipsei de voință politică, capacității limitate a AEP de a desfășura un audit de acest fel și lipsei de cooperare cu alte instituții specializate care au responsabilități supraveghere în domeniul financiar, cum ar fi Direcția Națională Anticorupție și Agenția Națională de Integritate.

Eficiența supravegherii finanțării campaniei ar putea fi sporită, de exemplu, prin acordarea unei autorități suplimentare de auditor pentru AEP, prin asigurarea unor resurse umane și financiare suficiente pentru îndeplinirea acestei atribuții și prin încurajarea unei mai bune coordonări între AEP și Curtea de Conturi, Direcția Națională Anticorupție și Agenția Națională de Integritate.

X. MASS MEDIA

A. CADRUL LEGISLATIV PENTRU MASS MEDIA

Acoperirea campaniei de către mass media audiovizuale, atât private cât și publice, face subiectul unor reglementări detaliate și complexe, expuse pe larg în legea electorală, în legea audiovizualului și, în oarecare măsură, în Legea Radioului și Televiziunii Publice. Mass media audiovizuale au mai fost reglementate și prin Decizia nr. 738 a Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) din 1 noiembrie (reglementare referitoare la mass media). CNA, o

---

UBBR (1 200), PPMT (9 200), Partida Romilor Pro Europa (10 020), UDSCR (3 000), Asociația Italianilor (3 000), FDGR (27 000), UAR (3 000), UCRR (20 500), candidatul independent Piperea Gheorghe (67 000).

²² Angajamentele Existente pentru Alegeri Democratice în Statele participante OSCE, partea a III-a paragraful 2(d): Angajamente OSCE și alte principii pentru alegeri democratice, Campanii Electorale, Finanțare, Mass Media, Publicarea și Raportarea Finanțării, document disponibil la: <http://www.osce.org/odihr/elections/13957>.

instituție care reglementează funcționarea mass media audiovizuale, adoptă noi reglementări referitoare la acoperirea mediatică a campaniei înainte de fiecare alegeri.

Legea electorală prevede accesul gratuit al competitorilor electorali la difuzorii publici și prevede ca difuzorii privați să aplice aceleași tarife pentru acoperirea mediatică plătită pentru toți competitorii electorali. Echipa OSCE/ODIHR a aflat de la un candidat PP-DD din București despre prețurile prohibitive practicate de unele posturi pentru spoturile publicitare, cu referire specifică la România TV.²³ În plus, legea electorală prevede ca timpii de antenă oferii competitorilor electorali de difuzorii privați să fie proporționali cu cei oferii de difuzorul public.²⁴ Această reglementare a fost contestată de unii interlocutori ai echipei OSCE/ODIHR și este mai restrictivă decât este necesar în ce privește independența editorială a posturilor private.

Reglementările privind prezentarea competitorilor electorali de către posturile private ar putea fi revizuite astfel încât să protejeze mai bine independența editorială și interesul publicului general de a obține un spectru larg de informații.

Legea electorală mai prevede și ca toți competitorii electorali care doresc să obțină timp de antenă gratuit la postul public să ceară acest lucru în termen de 48 de ore de la anunțarea alegerilor. Deși această prevedere acordă postului timp pentru a organiza un program pentru campania electorală, ea pare a impune un termen mai scurt decât este rezonabil pentru competitori, în special dat fiind faptul că legea acordă mai mult timp pentru depunerea nominalizărilor candidaților.

Ar trebui să se ia în considerare abrogarea prevederii Art. 38(2) al Legii electorale, astfel încât toți competitorii înscriși să poată fi prezentați de postul public.

Reglementările pentru mass media au detaliat acoperirea campaniei în audiovizual, de pildă obligația posturilor private de a-și anunța intenția de a reflecta campania și orarul programelor cu subiect electoral mai înainte de începerea oficială a campaniei. Au fost de asemenea definite tipurile specifice de programe – dezbateri și programe promoționale – care au fost permise, în afară de știri. În aceste programe, mass media audiovizuale au fost obligate să respecte principiile generale ale echității, echilibrului, imparțialității, obiectivității și corectitudinii. Reglementările au restrâns prezentarea candidaților care dețineau funcții publice la subiectele legate de exercitarea atribuțiilor publice și au interzis difuzorilor să transmită interviuri cu candidații.

Legea electorală ar putea fi modificată astfel încât să ofere directive precise și general aplicabile pentru acoperirea mediatică a alegerilor. Asemenea prevederi ar putea fi bazate pe cerințele legale existente, de echitate, echilibru și imparțialitate, respectând în același timp libertatea editorială de a controla organizarea calendaristică și de a decide structura și formatul emisiunilor.

CNA a preluat și sesizările referitoare la acoperirea mediatică a campaniei. Totuși, în pofida eforturilor sale de a dezbate în detaliu toate sesizările, CNA a reușit să rezolve doar 12 dintre

---

²³ Prețurile pentru publicitate electorală la România TV au fost următoarele: pentru candidați 250-350 RON/spot (minimum 20 spoturi) și 8,000-12,500 RON/minut (emisiuni electorale), iar pentru partide 4-15 RON/spot (minimum 200 spoturi).

²⁴ Vezi Articolul 38(3) din Legea Electorală.

cere 25 de sesizări primite, în timp ce restul, inclusiv cele primite în ziua alegerilor, au rămas în pronunțare o bună perioadă de timp după alegeri. Majoritatea sesizărilor s-au referit la lipsa echilibrului și au solicitat reacții la declarațiile presupus false privind candidații. Față de aceste sesizări și pe baza concluziilor propriei monitorizări a mass media,²⁵ CNA a trimis somații și a impus mici amenzi. În două cazuri, postul Realitatea TV a fost obligat să acorde candidaților drept la replică. În alte trei cazuri, postul România TV a fost amendat cu 20 000 RON, iar OTV a fost amendat cu 20 000 și 30 000 RON pentru conținut politic părtinitor.

Autoritățile ar putea lua în considerare îmbunătățirea metodologiei CNA de monitorizare a mass media pentru a spori capacitatea acestei instituții de a identifica diverse forme de acoperire neechilibrată a campaniei, precum și acordarea de resurse adiționale pentru CNA în acest scop.

Pe data de 27 noiembrie, guvernul a adoptat, fără dezbateri publice, o ordonanță de urgență având drept scop reglementarea unor subiecte diferite privind mass media, printre care și mecanismul de sancționare al CNA. OUG prevedea suspendarea imediată a sancțiunilor impuse de CNA dacă sunt contestate în instanță. În contextul alegerilor, dat fiind că nu există prevederi pentru rezolvarea promptă a acestor contestații, această ordonanță ar fi putut să restrângă dreptul reclamantilor la o cale rapidă de atac. În urma unei puternice reacții publice de protest, cu toate că OUG nu fusese publicată oficial și nu intrase în vigoare, aceasta a fost trimisă instituțiilor statului, inclusiv CNA, pentru a-și exprima opinia.

Legea Audiovizualului ar putea fi modificată în așa fel încât să reglementeze mai detaliat rolul și autoritatea CNA pe parcursul campaniei electorale. Termenele alocate pentru luarea deciziilor ar putea fi scurtate astfel încât sancțiunile să poată fi impuse și implementate cu promptitudine înaintea zilei alegerilor.

Cu toate că uneori divizarea politică a CNA a devenit vizibilă în cursul ședințelor observate, instituția depus eforturi pentru a lucra profesionist și a porni dezbateri semnificative bazate în principal pe legislația în vigoare. Totuși, afilierea politică a membrilor CNA și influența corespunzătoare asupra activității lor a fost în mod repetat adusă în atenția EET de către interlocutori.

Numirea membrilor CNA ar trebui să fie liberă de orice ingerință politică sau economică pentru a-i spori independența și credibilitatea. Legea Audiovizualului ar putea reduce numărul numirilor politice și ar putea prevedea în locul acestora o componență mai diversă, care să includă experți independenți și reprezentanți ai societății civile.

B. ACOPERIREA MEDIATICĂ A ALEGERILOR

---

²⁵ CNA a efectuat propria monitorizare sistematică a mass media, care a cuprins 15 posturi de televiziune și nouă posturi de radio în București. În total, 374 posturi de televiziune și 167 posturi de radio și-au declarat intenția de a acoperi campania electorală. În plus, difuzorii regionali au fost monitorizați de inspectori locali. Metodologia CNA s-a concentrat totuși numai asupra discursurilor și aparițiilor candidaților, omițând conținutul redactat de posturi; pe lângă acestea, nu a luat în considerare tonul emisiunilor.

România de bucură de un peisaj mediatic divers, cu numeroase posturi cu acoperire națională, printre care și mai multe canale de știri care reflectă vibrant subiectele politice.²⁶ În afară de postul public Televiziunea Română (TVR),²⁷ alte posturi de televiziune care se bucură de popularitate sunt Pro TV, Antena 1 și OTV (posturi TV generale), precum și Antena 3, B1, România TV, Realitatea TV și Digi 24 TV (canale de știri). Printre ziarele cu cea mai mare circulație se numără Adevărul, Jurnalul Național, România Liberă, Evenimentul Zilei și cel mai mare ziar regional, Gazeta de Sud din Craiova.

Cei mai mulți interlocutori ai Echipei OSCE/ODIHR au notat faptul că, deși rolul Internetului este în creștere, cetățenii se bazează totuși cel mai mult pe televiziune pentru informarea privind subiectele politice. Polarizarea mass media și afilierea politică din ce în ce mai pronunțată a principalilor difuzori au fost de asemenea subliniate. Potrivit spuselor multor interlocutori, mai multe instituții mediatică preferă să devină un instrument la dispoziția partidelor politice mai degrabă decât să joace un rol critic și analitic de *watch dog* față de autoritățile publice, datorită situației financiare dificile a pieței mass media din ultimii ani și vulnerabilității la interese politice care rezultă din aceasta. Astfel, Echipa OSCE/ODIHR a fost informată că nivelul tradițional ridicat de încredere în mass media a scăzut semnificativ.

Un exemplu clar este trustul de presă Intact, care controlează cele mai populare posturi TV, inclusiv canalul de știri Antena 3, lider de piață, și care este deținut de Dl. Dan Voiculescu (fondatorul Partidului Conservator, care face parte din coaliția USL). Alte posturi, cum ar fi B1 și OTV, au fost de asemenea considerate de interlocutorii Echipei OSCE/ODIHR ca fiind afiliate la diferite organizații politice. În plus, Dl. Diaconescu a găzduit emisiuni politice la OTV, încălcând Art. 7(3) din reglementările CNA pentru mass media, care stipulează că "În perioada campaniei electorale, radiodifuzorii nu pot difuza emisiuni realizate sau moderate de candidați." Noul post Digi 24 a încercat să urmeze o politică editorială mai independentă și a fost înfățișat de mulți interlocutori ca un exemplu pozitiv.²⁸

Conducerea TVR a fost forțată să demisioneze în iulie 2012, ca urmare a respingerii de către Parlament a raportului anual de activitate al postului public. Această respingere și numirea ulterioară a unei noi administrații au fost considerate de mulți interlocutori ca fiind o încercare de a spori controlul politic asupra acestui difuzor cu numeroase datorii. Postul și-a declarat intenția de a reflecta campania într-un mod neutru și informativ și de a respecta prevederile legale, inclusiv alocarea de timp de antenă gratuit și organizarea unor dezbateri și forumuri electorale în campanie. Potrivit interlocutorilor Echipei OSCE/ODIHR, TVR și-a respectat în general obligațiile, cu toate că reflectarea evenimentelor cu subiect electoral a părut excesiv de prudentă, evitând reportajele controversabile pentru a asigura imparțialitatea.

---

²⁶ Conform datelor puse la dispoziție de CNA, există 241 de posturi de televiziune și 595 de radio terestre, 3 posturi de televiziune și 112 de radio prin satelit, precum și 6 posturi TV și 398 posturi radio care transmit prin cablu.

²⁷ TVR cuprinde șapte posturi naționale și cinci posturi regionale. Activitatea a două posturi TVR (TV Cultural și TVR Info) a încetat în august 2012, iar administrația a anunțat reduceri semnificative de personal într-o tentativă de a restructura activitatea difuzorului, după ce conturile i-au fost blocate în luna mai pentru datorii de aproximativ 69 milioane EUR. Deși decizia autorităților fiscale a fost ulterior revocată, guvernul a trebuit să aprobe un transfer suplimentar de fonduri pentru a depăși dificultățile operaționale ale difuzorului. În noiembrie, TVR a reformat fostul post TVR Info, transformându-l în TVR News, un canal de știri lansat în parteneriat cu Euronews.

²⁸ Digi 24 face parte dintr-un holding de media deținut de RCS & RDS, o companie care controlează o parte semnificativă a rețelei de cablu din țară.

În conformitate cu bunele practici, Legea Radioului și Televiziunii Publice ar putea prevedea participarea publică la alegerea candidaților pentru administrația difuzorului public, fapt ce s-ar putea realiza prin intermediul audierilor publice și consultărilor publice cu privire la candidați.

Lipsa discursului politic s-a reflectat în acoperirea mediatică a campaniei. Aproape că nu au existat emisiuni dedicate unor analize serioase bazate pe politici, sau unor comentarii experte. Trăsătura dominantă au fost atacurile la persoană și criticile adresate de candidați unii altora, o tendință adeseori sprijinită chiar de difuzori, cu scopul de a obține audiențe mai mari. Reprezentanții mass media au confirmat de asemenea reticența candidaților de a participa la dezbateri televizate. În general, majoritatea interlocutorilor au observat că, deși mass media au pus la dispoziția alegătorilor informații variate, nu au îndeplinit ceea ce ar fi fost necesar pentru ca alegătorii să poată face cu adevărat o alegere în cunoștință de cauză.

XI. RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII

Sistemul de rezolvare a reclamațiilor și contestațiilor oferă competitorilor și alegătorilor ocazia de a recurge la o cale de atac eficientă. Cu toate acestea, deși cazurile cu subiect electoral sunt rezolvate rapid de birourile electorale și de instanțe, legislația nu prevede termene limită explicite pentru rezolvarea disputelor electorale.

Contestațiile referitoare la hotărârile organismelor administrației electorale, precum și la acțiunile lor sau la lipsa acestora, se depun la birourile electorale de nivel superior, iar mai departe se pot contesta urmând ierarhia administrației electorale. Jurisdicția asupra hotărârilor birourilor electorale, acțiunilor lor sau lipsei acestora, câtă vreme nu este atribuită de Legea Electorală altei instanțe, aparține Secției de Contencios Administrativ a Curții de Apel. Toate hotărârile BEC, în calitate de organism administrativ, acțiunile BEC, sau lipsa acestora pot fi contestate la Secția de Contencios Administrativ a Curții de Apel București. Totuși nici legea electorală și nici regulamentele de procedură ale instanțelor nu prevăd rezolvarea rapidă a cazurilor cu temă electorală, contrar bunelor practici internaționale.²⁹

Pentru a asigura alegătorilor și competitorilor electorali acces real la o cale legală de atac în perioada electorală, legea ar putea specifica clar termenul permis pentru rezolvarea reclamațiilor și contestațiilor.

Reclamațiile referitoare la listele de alegători se înaintează primarilor, care au la dispoziție trei zile pentru a lua o decizie. Decizia poate fi contestată în termen de cinci zile la judecătoria, care are la dispoziție trei zile să decidă asupra contestației. Echipei OSCE/ODIHR nu i-a fost adus la cunoștință nici un caz de contestație depusă la judecătoria. Toate deciziile BECJ referitoare la înscrierea candidaților pot fi contestate sau atacate la tribunalul județului respectiv. La aceste alegeri, fiecare tribunal a primit un număr restrâns de contestații și/sau recursuri (vezi secțiunea de mai sus referitoare la înscrierea candidaților).

Reclamațiile privind neregulile survenite în campanie, inclusiv distrugerea afișelor electorale, distribuirea de materiale electorale false, afișarea necorespunzătoare a materialelor de

²⁹ Paragraful 3.3 (g) al Codului de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția "Termenul limită pentru înaintarea și examinarea recursurilor trebuie să fie scurt (trei până la cinci zile în prima instanță)." Vezi [http://www.venice.coe.int/docs/2002/CDL-AD\(2002\)023-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2002/CDL-AD(2002)023-e.pdf).

campanie și altercațiile minore între susținători, pot fi depuse la BECJ sau la poliție. Legea electorală nu stabilește clar o jurisdicție între cele două instituții și nici nu acordă BECJ în mod clar autoritatea de a sancționa persoanele care încalcă legea în campania electorală. Potrivit MAI, poliției i-au fost semnalate 1 662 incidente, dintre care 450 infracțiuni, și au fost impuse în total 477 sancțiuni pentru contravenții.

Ar trebui să se ia în considerare modificarea legislației astfel încât să definească în mod clar jurisdicția asupra neregulilor survenite în campanie care nu constituie infracțiuni și să stabilească sancțiunile posibile.

Legea electorală definește delictele electorale cu caracter penal. Infracțiunile sunt investigate sub supravegherea procurorului în jurisdicția căruia se află cazul pe baza unei sesizări sau reclamații depuse la poliție, sau la inițiativa procurorului pe baza unor informații publice. Investigarea delictelor electorale poate fi preluată de un procuror de la o instanță superioară dacă delictul a fost comis în mai multe regiuni sau dacă investigația necesită mai multe resurse decât are la dispoziție parchetul de nivel inferior. Cu toate că delictele electorale sunt pasibile de pedeapsă de până la cinci ani de închisoare, marea majoritate a cazurilor se finalizează cu impunerea unei amenzi de către parchet. În perioada pre-electorală Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu a declanșat investigații,³⁰ însă investigațiilor în curs referitoare la incidentele de la alegerile locale și de la referendum li s-a acordat multă atenție în presă, ceea ce se consideră că a avut efect disuasiv asupra alegătorilor și oficialilor administrației electorale.

XII. PARTICIPAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Ca minorități naționale sunt recunoscute oficial douăzeci de grupări, pe baza definiției din legea electorală.³¹ Cele mai mari grupări sunt cele ale maghiarilor și romilor, care reprezintă 6,5% și respectiv 3,2% din populație.³² Minoritatea maghiară constituie majoritatea alegătorilor în două județe: Harghita și Covasna. Distribuția geografică a romilor este relativ uniformă, cu concentrație mai mare în județele Mureș, Călărași și Zalău.³³

Constituția garantează drepturi și libertăți egale pentru toți cetățenii, fără privilegii sau discriminare. România a adoptat o legislație cuprinzătoare împotriva discriminării; ca motivație a unei fapte penale, dușmănia motivată rasial, etnic, național, lingvistic sau religios constituie o circumstanță agravantă pentru o condamnare penală.

---

³⁰ Parchetul de pe lângă Judecătoria Arad a deschis o investigație referitoare la agresarea unui suporter ARD, membru al familiei unuia dintre candidați.

³¹ Legea Electorală definește minoritățile naționale ca fiind grupările reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale, un organism consultative al guvernului. Acestea sunt: albanezi, armeni, bulgari, croați, cehi, germani, greci, italieni, evrei, macedoneni, maghiari, lipoveni, polonezi, romi, ruteni, sârbi, slovaci, tătari, turci și ucrainieni. Cehii și sunt reprezentați de aceeași organizație. Proiectul legii privind statutul minorităților naționale din România, care se află de mai mulți ani în faza de dezbateră parlamentară, conține lista acelor douăzeci de minorități naționale.

³² Conform rezultatelor preliminare ale recensământului populației din 2011. Există o presupunere larg răspândită potrivit căreia numărul real de romi este semnificativ mai mare; estimările variază între 800 000 și 1,8 milioane.

³³ Vezi rezultatele preliminare ale recensământului populației din 2011, disponibile la: <http://www.insse.ro/cms/files%5Cstatistici%5Ccomunicate%5Calte%5C2012%5CComunicat%20DAT%20PROVIZORII%20RPL%202011e.pdf>.

Grupările minorităților se bucură de reprezentare în Parlament garantată prin Constituție în condițiile legii electorale.³⁴ Aceasta prevede un prag alternativ pentru organizațiile minorităților care nu reușesc să treacă pragul național, însă permite și tratamentul preferențial pentru organizațiile care reprezintă minoritățile naționale în cadrul Consiliului Minorităților Naționale. Acest fapt contravine angajamentelor OSCE, care subliniază importanța pluralismului în ce privește organizațiile politice și obligația de a oferi garanțiile legale necesare care să permită competiția pe baza tratamentului egal în fața legii și din partea autorităților.³⁵

Pentru a putea nominaliza candidați, organizațiile cetățenilor care aparțin minorităților naționale, altele decât cele reprezentate în Parlament, trebuie să obțină statutul de “utilitate publică” și să strângă semnăturile a 15% dintre persoanele care s-au identificat ca aparținând etniei respective la ultimul recensământ.³⁶ Statutul de utilitate publică este acordat de către guvern la recomandarea unei autorități publice competente, dacă sunt îndeplinite condițiile legale.³⁷ Nereușita obținerii acestui statut de către organizațiile minorităților naționale a dus la respingerea înscrierii candidaților nominalizați de șase organizații.³⁸

Legislația ar trebui modificată astfel încât să asigure o competiție corectă fără să favorizeze nejustificat organizațiile reprezentate în cadrul Consiliului Minorităților Naționale sau în Parlament.

La aceste alegeri au participat două organizații reprezentând etnicii maghiari: UDMR și EMNP. UDMR a trecut pragul național, obținând 18 mandate în camera Deputaților și 9 mandate în Senat; printre senatorii săi aleși se numără și o femeie.³⁹ Partida Romilor Pro Europa, care reprezintă romii în Consiliul Minorităților Naționale, și Partidul Social Democrat (PSD) au semnat un acord de sprijin reciproc pentru alegerile Parlamentare din 9 decembrie. Doi candidați de origine romă au obținut locuri în Parlament din partea PSD.⁴⁰ Printre cei 18 candidați nominalizați de organizațiile cetățenilor ce aparțin minorităților naționale s-a

---

³⁴ Vezi Articolul 62(2) din Legea Electorală.

³⁵ Vezi Paragrafele 3, 7.5, 7.6 ale Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990. De asemenea, Comisia de la Veneția a menționat în Opinia asupra Proiectului legii privind statutul minorităților naționale din România: ”condițiile pentru înscriere nu pot fi atât de severe încât să favorizeze disproporționat grupări care sunt reprezentate în Parlament în dezavantajul unor grupări (noi) care doresc să participe la viața publică”, vezi CDL-AD(2005)026.

³⁶ Vezi Articolul 9(3) al Legii electorale.

³⁷ Legea care reglementează obținerea statutului de utilitate publică este OUG 26/30 ianuarie 2000. În 2012 statutul de utilitate publică nu a fost acordat nici unei organizații. Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) a respins cinci cereri, iar Agenția Națională pentru Romi (ANR) două cereri. Reprezentantii DRI au recunoscut dificultatea obținerii statutului de utilitate publică.

³⁸ Înscrierea candidaturilor a fost respinsă în cazul următoarelor organizații pentru că nu aveau statut de utilitate publică: Uniunea Democrată a Croaților din România, Fundația “Vox Mentis,” Asociația Tinerilor Masaryk, Uniunea Democrată a Romilor Turco-Musulmani din România, Liga Comunităților Italiene, Uniunea Democrată Tătară (Deciziile 11/11.10.2012, 12/11.10.2012, 13/11.10.2012, 28/18.10.2012, 38/29.10.2012 și 41/31.10.2012).

³⁹ Dintre cei 452 de candidați UDMR, 89 (19.6%) erau femei. În parlamentul care și-a încheiat mandatul, 2 din 31 de parlamentari erau femei.

⁴⁰ Dl. Mădălin Voicu, membru al Camerei Deputaților din 1996, și Dl. Damian Drăghici, senator la primul mandat.

numărat o singură femeie, în vreme ce în Parlamentul care și-a încheiat mandatul două femei au reprezentat organizații ale minorităților.⁴¹

Un număr de interlocutori ai Echipei OSCE/ODIHR și-au exprimat îngrijorarea privind posibilele nereguli electorale în unele comunități de romi.⁴² Această vulnerabilitate prezumtivă este considerată în general ca fiind cauzată de excludere socială, sărăcie și un nivel de educație scăzut în rândul populației de romi. Cu toate că autoritățile au luat măsuri pentru a rezolva problema persistentă a lipsei documentelor de identitate valabile în unele comunități de romi, un număr necunoscut de romi încă nu dețin aceste documente. Persoanele care trăiesc în așezări informale, inclusiv unele comunități de romi, sunt tratate ca persoane fără domiciliu și primesc documente de identitate temporare care conțin numele alegătorului și orașul de reședință. Alegătorii fără domiciliu votează la o singură secție de votare desemnată pentru fiecare colegiu. Echipa OSCE/ODIHR a fost informată că în cel puțin o localitate din țară alegătorii fără domiciliu au fost arondați la toate secțiile de votare, fapt ce are potențialul de a produce confuzie.

Ar putea fi dezvoltat un program de educație civică pe scară largă, care să aibă drept țință comunități selectate, de persoane aparținând minorităților, cu scopul de a spori nivelul de înțelegere a procesului electoral; un asemenea program ar putea fi derulat în cooperare strânsă cu organizațiile relevante ale societății civile, inclusiv cele ce reprezintă romii.

XIII. OBSERVATORII SOCIETĂȚII CIVILE ȘI OBSERVATORII INTERNAȚIONALI

Legea electorală prevede observarea alegerilor de către observatori non-partizani ai societății civile și de către observatori internaționali. Nu există prevederi referitoare la observatorii care susțin candidați sau la prezența reprezentanților candidaților independenți în secțiile de votare. Conform legii, observatorii internaționali și observatorii societății civile acreditați pot observa toate activitățile birourilor electorale la toate nivelurile, însă ședințele BEC nu au fost deschise pentru observatori și observatorilor nu li s-a acordat acces la procesul de centralizare a voturilor la toate BECJ.

Observatorii internaționali pot fi acreditați dacă reprezintă organizații internaționale în domeniul democrației și drepturilor omului. La invitația Ministerului Afacerilor Externe, observatorii internaționali sunt acreditați de AEP. La aceste alegeri au fost acreditate 25 de organizații internaționale și misiuni diplomatice diferite.⁴³ Pentru demersul de observare a procedurilor din ziua alegerilor, Adunarea Parlamentară a OSCE a trimis 17 observatori.

Conform Legii electorale, organizațiile locale ale societății civile trebuie să fie avizate de AEP pentru a putea observa alegerile. Pentru a obține acest statut, o organizație trebuie să fi fost înregistrată cu cel puțin șase luni înaintea alegerilor, iar activitățile sale principale trebuie să se desfășoare în domeniul drepturilor omului și democratizării. Odată avizate de AEP,

---

⁴¹ Reprezentanta Asociației Liga Albanezilor. În parlamentul care și-a încheiat mandatul, Asociația Macedonenilor din România a fost reprezentată de o femeie. Numărul femeilor alese pentru mandatele rezervate minorităților a fluctuat între zero și trei pe parcursul celor șapte legislaturi din 1990.

⁴² De exemplu cumpărarea de voturi cu bani, daruri sau în schimbul ștergerii unor datorii, precum și cazurile de presiuni directe și amenințări.

⁴³ Vezi <http://www.roaep.ro/en/section.php?id=67>.

organizațiile locale pot cere acreditarea observatorilor lor la BECJ în fiecare județ. Conducătorii acestor organizații nu trebuie să fie membri ai partidelor politice sau ai organizațiilor minorităților naționale. Fiecare observator în parte are și obligația de a semna o declarație potrivit căreia nu este membru al niciunui partid politic. Totuși, partidele politice și observatorii locali au declarat deschis că reprezentanții partidelor sunt acreditați în mod frecvent pentru a observa alegerile prin intermediul organizațiilor societății civile.

În conformitate cu recomandările anterioare OSCE/ODIHR și în vederea sporirii transparenței, Legea Electorală ar trebui modificată astfel încât să permită observarea alegerilor de către reprezentanții partidelor politice și candidaților independenți.

Pentru aceste alegeri au fost avizate de AEP 62 de organizații locale, care au obținut astfel dreptul de a-și acredita observatorii la BECJ.⁴⁴ Asociația Pro Democrația (APD) a trimis la secțiile de votare aproximativ 1 000 de observatori voluntari, ceea ce a reprezentat cel mai mare efort de observare din partea societății civile la aceste alegeri. Organizațiile societății civile au monitorizat și cheltuielile de campanie și acoperirea mediatică a campaniei, au analizat Legea Electorală, au analizat integritatea candidaților și partidelor politice, au organizat dezbateri și au administrat programe pentru instruirea alegătorilor.⁴⁵

XIV. ZIUA ALEGERILOR

Votarea s-a desfășurat în bune condiții în numărul restrâns de secții de votare vizitate de Echipa OSCE/ODIHR. Membrii BESV au fost în general familiarizați cu procedurile și au administrat procesul într-o manieră colegială. În aproape toate secțiile de votare vizitate au fost prezenți observatori locali; uneori observatorii au participat la proces, direcționând alegătorii sau, în cazuri izolate, manevrând chiar buletine de vot. Echipa OSCE/ODIHR a observat persoane neautorizate în secțiile de votare, iar identitatea membrilor BESV nu a fost stabilită în mod clar.

Pentru a asigura distribuția clară a atribuțiilor și pentru a preveni prezența unor persoane neautorizate, membrii BESV ar putea fi identificați în mod clar cu ecusoane; de asemenea, s-ar putea impune ca doar membrilor BESV, observatorilor acreditați, candidaților și reprezentanților mass media să li se permită să rămână în secția de votare.

Alegătorii au părut a fi informați cu privire la drepturile lor și la cerințele privind stabilirea identității. Echipa OSCE/ODIHR a observat cazuri în care alegătorii au fost îndrumați către alte secții de votare și cazuri în care alegătorii au avut nevoie de asistență. Secțiile de votare au fost rareori accesibile alegătorilor cu dizabilități, iar asistența oferită alegătorilor cu probleme de vedere a variat de la un caz la altul. Listele suplimentare au fost rareori folosite, întrucât la aceste alegeri alegătorii au fost arondați la secțiile de votare de care aparțin. În consecință au

⁴⁴ Vezi <http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=atasamentescrutin&ids=121&idc=14>.

⁴⁵ Transparency International a evaluat legea electorală și a întocmit o pagină de web privind platformele candidaților și partidelor politice referitor la transparență și integritate. Expert Forum a urmărit în mod activ finanțarea campaniei și a analizat cadrul legislativ existent. Alianța România Curată a investigat integritatea candidaților culegând informații despre asocierile anterioare ale acestora cu structurile de Securitate, apartenența la partidul comunist, discurs instigator, migrația de la un partid la altul, afilierea în afaceri, datoriile fiscale și investigațiile penale în curs. APD a întocmit materiale pentru instruirea alegătorilor, a organizat dezbateri între candidați și a administrat o linie telefonică pentru a primi întrebări și reclamații din partea alegătorilor.

existat puține semnale de îngrijorare în legătură cu potențialul votului multiplu sau cu eficiența măsurilor de siguranță, cum ar fi autocolantele aplicate pe cărțile de identitate ale alegătorilor după ce aceștia au votat. În pofida recomandărilor OSCE/ODIHR anterioare, nu s-au luat măsuri pentru ca alegătorii spitalizați sau aflați în detenție să poată vota dacă se află în afara razei secției de votare de care aparțin.

Pentru informarea alegătorilor cu probleme de vedere sau cu dizabilități fizice despre dreptul lor de a fi asistați, s-ar putea organiza campanii suplimentare de instruire a alegătorilor.

Procesul de numărare a voturilor a fost îndeplinit în mod eficient, deși Echipa OSCE/ODIHR a observat că nu toate formularele au fost utilizate în mod consecvent și că nu s-au verificat întotdeauna toate paginile buletinelor de vot în format de broșură pentru Camera Deputaților.⁴⁶ Colectarea materialelor și centralizarea rezultatelor la nivelul circumscripțiilor județene au fost bine organizate la acele BECJ unde Echipei OSCE/ODIHR EET i s-a permis accesul. Totuși, accesul membrilor echipei nu a fost permis la unele BECJ și la BEC.

Legislația ar trebui să prevadă în mod explicit accesul observatorilor la toate nivelurile centralizării rezultatelor.

Echipei OSCE/ODIHR i s-au adus la cunoștință doar un număr mic de reclamații din partea observatorilor de la secțiile de votare și nici o reclamație din partea alegătorilor. La nici un nivel al administrației electorale nu există formulare pentru reclamații disponibile pentru alegători.

Pentru a facilita accesibilitatea procesului de rezolvare a reclamațiilor, administrația electorală ar putea lua în considerare adoptarea unui formular standard pentru reclamații, pe care alegătorii și observatorii să-l poată folosi pentru a depune reclamații la birourile de orice nivel.

După ziua alegerilor, BEC a primit în total 60 de contestații de la candidați și de la partidele politice, prin care se cerea renumărarea voturilor sau anularea rezultatelor pe motiv de fraudă sau se contesta alocarea mandatelor. Toate 60 au fost respinse ca nefondate, ca inadmisibile sau pentru motivul că la nivelul BECJ se efectuaseră deja corecții asupra proceselor verbale de consemnare a rezultatelor. Legea electorală nu prevede în mod explicit un mod de a contesta în instanță hotărârile BEC privind alegerile.

Cu toate că se situează de drept sub jurisdicția Curții de Apel, procedurile de contestare a hotărârilor BEC privind rezultatele alegerilor ar putea fi detaliate în Legea electorală.

XV. RECOMANDĂRI

Aceste recomandări conținute în întregul text sunt oferite în vederea îmbunătățirii modului de desfășurare a alegerilor în România și aducerii acestor alegeri la deplina conformitate cu angajamentele OSCE și cu alte standarde internaționale pentru alegeri democratice. Aceste recomandări trebuie citite în corelație cu recomandările anterioare OSCE/ODIHR care nu au

---

⁴⁶ Buletinele de vot au avut forma unor broșuri al căror numărul de pagini a fost bazat pe numărul candidaților.

fost încă luate în considerare. OSCE/ODIHR își exprimă disponibilitatea de a asista autoritățile din România pentru a continua îmbunătățirea procesului electoral și pentru a urma recomandările conținute în acest raport și în cele anterioare.

SISTEMUL ELECTORAL ȘI CADRUL LEGISLATIV

1. În vederea asigurării egalității votului și dreptului la reprezentare egală, ar trebui întreprinse eforturi pentru distribuirea mandatelor reprezentând cetățenii din străinătate pe baza numărului de cetățeni.
2. Legea electorală ar trebui modificată astfel încât să includă procedurile reale implementate la alegeri; toate amendamentele ar trebui adoptate cu mult timp înaintea unui scrutin, printr-o procedură publică în conformitate cu bunele practici și angajamentele OSCE.

ADMINISTRAȚIA ELECTORALĂ

3. Trebuie să se ia în considerare clarificarea suplimentară în legea electorală a jurisdicției și autorității BECJ de a sancționa neregulile survenite în campanie.
4. Trebuie să se ia în considerare crearea unei rețele de personal electoral instruit, din care să se poată selecta personal la fiecare alegeri.
5. Pe lângă fondurile extraordinare alocate pentru fiecare proces electoral, Parlamentul ar putea asigura alocarea regulată a unor fonduri suficiente de la buget pentru AEP, astfel încât această instituție să își poată îndeplini mandatul curent și să poată prelua responsabilitățile suplimentare prevăzute în Legea electorală.

ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

6. Autoritățile locale și birourile electorale ar putea fi încurajate să desfășoare campanii de informare privind consultarea listelor de alegători, în special pentru alegătorii care votează pentru prima dată și pentru cei care și-au schimbat domiciliul sau rezidența în perioada dintre alegeri.
7. Ar trebui să se ia în considerare implementarea unei forme de înregistrare activă pentru alegătorii din străinătate; alternativ, ar trebui introduse măsuri de siguranță suplimentare pentru a elimina posibilitatea ca alegătorii din străinătate să voteze de mai multe ori.

ÎNSCRIEREA CANDIDAȚILOR

8. Cadrul legislativ ar trebui modificat astfel încât să permită alegătorilor să semneze pentru susținerea a mai mult de un singur potențial concurent electoral, pentru a promova pluralismul.

9. Pentru a promova participarea sporită la procesul electoral a candidaților independenți, ar trebui să se ia în considerare fie condiția de a constitui un mic depozit pentru înscriere, fie condiția strângerii unui număr minim de semnături de susținere, dar nu amândouă.
10. Pentru a oferi alegătorilor o mai bună oportunitate de a face o alegere în cunoștință de cauză, legislația ar putea fi modificată astfel încât să includă o prevedere referitoare la notificarea alegătorilor cu privire la candidaturile retrase înaintea zilei alegerilor.

CAMPANIA ELECTORALĂ

11. Definițiile cumpărării de voturi și mitei cuprinse în Ordonanța de Urgență a Guvernului ar trebui incluse în legislația electorală și impuse în mod proactiv.

FINANȚAREA ACTIVITĂȚII POLITICE

12. Pentru a spori mai mult transparența finanțării activității politice în timpul campaniei electorale, ar trebui să se ia în considerare obligația raportării cu promptitudine a tuturor contribuțiilor primite, surselor acestora, sumelor și tipului contribuției (în numerar sau în natură) și punerea acestor rapoarte financiare la dispoziția publicului înaintea zilei alegerilor, conform bunelor practici.
13. Eficiența supravegherii finanțării campaniei ar putea fi sporită, de exemplu, prin acordarea unei autorități suplimentare de auditor pentru AEP, prin asigurarea unor resurse umane și financiare suficiente pentru îndeplinirea acestei atribuții și prin încurajarea unei mai bune coordonări între AEP și Curtea de Conturi, Direcția Națională Anticorupție și Agenția Națională de Integritate.

MASS MEDIA

14. Reglementările privind prezentarea competitorilor electorali de către posturile private ar putea fi revizuite astfel încât să protejeze mai bine independența editorială și interesul publicului general de a obține un spectru larg de informații.
15. Ar trebui să se ia în considerare abrogarea prevederii Art. 38(2) al Legii electorale, astfel încât toți competitorii înscriși să poată fi prezentați de postul public.
16. Legea electorală ar putea fi modificată astfel încât să ofere directive precise și general aplicabile pentru acoperirea mediatică a alegerilor. Asemenea prevederi ar putea fi bazate pe cerințele legale existente, de echitate, echilibru și imparțialitate, respectând în același timp libertatea editorială de a controla organizarea calendaristică și de a decide structura și formatul emisiunilor.
17. Autoritățile ar putea lua în considerare îmbunătățirea metodologiei CNA de monitorizare a mass media pentru a spori capacitatea acestei instituții de a identifica diverse forme de acoperire neechilibrată a campaniei, precum și acordarea de resurse adiționale pentru CNA în acest scop.

18. Legea Audiovizualului ar putea fi modificată în așa fel încât să reglementeze mai detaliat rolul și autoritatea CNA pe parcursul campaniei electorale. Termenele alocate pentru luarea deciziilor ar putea fi scurtate astfel încât sancțiunile să poată fi impuse și implementate cu promptitudine înaintea zilei alegerilor.
19. Numirea membrilor CNA ar trebui să fie liberă de orice ingerință politică sau economică pentru a-i spori independența și credibilitatea. Legea Audiovizualului ar putea reduce numărul numirilor politice și ar putea prevedea în locul acestora o componență mai diversă, care să includă experți independenți și reprezentanți ai societății civile.
20. În conformitate cu bunele practici, Legea Radioului și Televiziunii Publice ar putea prevedea participarea publică la alegerea candidaților pentru administrația difuzorului public, fapt ce s-ar putea realiza prin intermediul audierilor publice și consultărilor publice cu privire la candidați.

RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII

21. Pentru a asigura alegătorilor și competitorilor electorali acces real la o cale legală de atac în perioada electorală, legea ar putea specifica clar termenul permis pentru rezolvarea reclamațiilor și contestațiilor.
22. Ar trebui să se ia în considerare modificarea legislației astfel încât să definească în mod clar jurisdicția asupra neregulilor survenite în campanie care nu constituie infracțiuni și să stabilească sancțiunile posibile.

PARTICIPAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

23. Legislația ar trebui modificată astfel încât să asigure o competiție corectă fără să favorizeze nejustificat organizațiile reprezentate în cadrul Consiliului Minorităților Naționale sau în Parlament.
24. Ar putea fi dezvoltat un program de educație civică pe scară largă, care să aibă drept țintă comunități selectate, de persoane aparținând minorităților, cu scopul de a spori nivelul de înțelegere a procesului electoral; un asemenea program ar putea fi derulat în cooperare strânsă cu organizațiile relevante ale societății civile, inclusiv cele ce reprezintă romii.

OBSERVATORII SOCIETĂȚII CIVILE ȘI OBSERVATORII INTERNAȚIONALI

25. În conformitate cu recomandările anterioare OSCE/ODIHR și în vederea sporirii transparenței, legea electorală ar trebui modificată astfel încât să permită observarea alegerilor de către reprezentanții partidelor politice și candidaților independenți.

ZIUA ALEGERILOR

26. Pentru a asigura distribuirea clară a atribuțiilor și pentru a preveni prezența unor persoane neautorizate, membrii BESV ar putea fi identificați în mod clar cu ecusoane; de asemenea, s-ar putea impune ca doar membrilor BESV, observatorilor acreditați,

candidaților și reprezentanților mass media să li se permită să rămână în secția de votare.

27. Pentru informarea alegătorilor cu probleme de vedere sau cu dizabilități fizice despre dreptul lor de a fi asistați, s-ar putea organiza campanii suplimentare de instruire a alegătorilor.
28. Legislația ar trebui să prevadă în mod explicit accesul observatorilor la toate nivelurile centralizării rezultatelor.
29. Pentru a facilita accesibilitatea procesului de rezolvare a reclamațiilor, administrația electorală ar putea lua în considerare adoptarea unui formular standard pentru reclamații, pe care alegătorii și observatorii să-l poată folosi pentru a depune reclamații la birourile de orice nivel.
30. Cu toate că se situează de drept sub jurisdicția Curții de Apel, procedurile de contestare a hotărârilor BEC privind rezultatele alegerilor ar putea fi detaliate în legea electorală.

ANEXA: REZULTATELE OFICIALE ALE ALEGERILOR

Rezultatele finale ale alegerilor pentru Parlamentul României⁴⁷

Alegeri pentru Camera Deputaților

Numărul alegătorilor înscriși în liste	18 423 066	
Numărul alegătorilor care s-au prezentat la vot	7 694 180	41,76%
Numărul alegătorilor înscriși pe listele suplimentare	187 383	2,44%
Numărul voturilor exprimate cu ajutorul urnei mobile	53 707	0,70%
Numărul voturilor valabil exprimate	7 409 626	96,30%
Numărul voturilor nule	212 289	2,76%
Numărul voturilor albe	71 364	0,98%

Partidul/Coaliția/Organizația cetățenilor aparținând minorităților naționale	Voturi	Mandate
Uniunea Social-Liberală (USL)	4 344 288	273
Alianța România Dreaptă (ARD)	1 223 189	56
Partidul Poporului – Dan Diaconescu (PPDD)	1 036 730	47
Uniunea Democrată Maghiară din România (UDMR)	380 656	18
Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care au obținut cel puțin 10% din coeficientul electoral:		
Forumul Democrat al Germanilor din România	4394	1
Uniunea Bulgară din Banat – România	1296	1
Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România	1055	1
Uniunea Polonezilor din România “Dom Polski”	988	1
Uniunea Croaților din România	810	1
Comunitatea Rușilor Lipoveni din România	801	1
Uniunea Democratică a Tătarilor Turco-Musulmani din România	796	1
Asociația Partida Romilor PRO EUROPA	589	1
Uniunea Sârbilor din România	544	1
Uniunea Ucrainenilor din România	311	1
Asociația Macedonenilor din România	237	1
Uniunea Elenă din România	206	1
Asociația Liga Albanezilor din România	195	1
Uniunea Democrată Turcă din România	168	1
Uniunea Culturală a Rutenilor din România	150	1
Federația Comunităților Evreiești din România	140	1
Uniunea Armenilor din România	132	1
Asociația Italienilor din România Ro.As.It	125	1
Numărul total al mandatelor la Camera Deputaților		412

⁴⁷ Date compilate conform rezultatelor finale publicate pe pagina de web a BEC: <http://www.becparlamentare2012.ro>. Pentru fiecare dintre organizațiile minorităților naționale, numărul de voturi specificat este cel obținut de reprezentantul ales în circumscripția respectivă.

Alegeri pentru Senat		
Numărul alegătorilor înscriși în liste	18 423 066	
Numărul alegătorilor care s-au prezentat la vot	7 694 180	41,76%
Numărul alegătorilor înscriși pe listele suplimentare	187 383	2,44%
Numărul voturilor exprimate cu ajutorul urnei mobile	53 707	0,70%
Numărul voturilor valabil exprimate	7 416 628	96,39%
Numărul voturilor nule	185 980	2,42%
Numărul voturilor albe	90 968	1,18%

Partidul/Coaliția/Organizația cetățenilor aparținând minorității naționale	Voturi	Mandate
Uniunea Social-Liberală (USL)	4 457 526	122
Alianța România Dreaptă (ARD)	1 239 318	24
Partidul Poporului – Dan Diaconescu (PPDD)	1 086 822	21
Uniunea Democrată Maghiară din România (UDMR)	388 528	9
Numărul total al mandatelor la Senat		176

DESPRE OSCE/ODIHR

Oficiul Pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) este principala instituție a OSCE care oferă asistență Statelor participante pentru “a asigura respectarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a respecta statul de drept, a promova principiile democrației și (...) a construi, consolida și proteja instituțiile democratice, precum și a promova toleranța în societate” (Documentul Summitului de la Helsinki, 1992). Aceasta este numită dimensiunea umană a OSCE.

OSCE/ODIHR, cu sediul în Varșovia, Polonia, a fost înființat sub denumirea Oficiul pentru Alegeri Libere la Summit-ul de la Paris din 1990 și a început să funcționeze din mai 1991. Un an mai târziu, denumirea Oficiului a fost modificată pentru a reflecta un mandat lărgit care include drepturile omului și democratizarea. Astăzi ODIHR are un staff format din peste 130 de membri.

OSCE/ODIHR este principala organizație europeană în domeniul **observării alegerilor**. În fiecare an coordonează și organizează trimiterea la urne a mii de observatori în scopul de a evalua dacă alegerile în zona OSCE se desfășoară în conformitate cu Angajamentele OSCE, alte standarde internaționale pentru alegeri democratice și legislația națională. Metodologia sa unică oferă o analiză detaliată a tuturor elementelor procesului electoral. Prin intermediul proiectelor de asistență, ODIHR ajută Statele participante să își îmbunătățească cadrul electoral.

Activitățile de **democratizare** ale Oficiului includ următoarele domenii: statul de drept, suportul legislativ, guvernarea democratică, migrația și libertatea de mișcare și egalitatea între sexe. OSCE/ODIHR implementează anual un număr de programe de asistență specializate, în scopul dezvoltării structurilor democratice.

OSCE/ODIHR oferă de asemenea asistență Statelor participante pentru îndeplinirea obligațiilor de a promova și apăra drepturile și libertățile fundamentale ale omului conform angajamentelor OSCE privind dimensiunea umană. Aceasta se realizează prin lucrul cu diverși parteneri pentru a facilita colaborarea, pentru dezvoltarea capacităților și pentru a contribui cu experiență în arii tematice care includ drepturile omului în combaterea terorismului, sporirea protecției drepturilor omului în cazul victimelor traficului de persoane, educație și instruire în domeniul drepturilor omului, monitorizarea și raportarea în domeniul drepturilor omului, precum și drepturile omului și securitatea de care beneficiază femeile.

În domeniul **toleranței și non-discriminării**, OSCE/ODIHR oferă Statelor participante sprijin pentru consolidarea combaterii infracțiunilor cauzate de ură și cazurilor de rasism, xenofobie, antisemitism și alte forme de intoleranță. Activitățile OSCE/ODIHR legate de toleranță și non-discriminare se concentrează asupra următoarelor domenii: legislație; instruirea privind aplicarea legii; monitorizarea, raportarea și urmărirea combaterii infracțiunilor și incidentelor motivate de ură; precum și activități educaționale pentru promovarea toleranței, respectului și înțelegerii reciproce.

OSCE/ODIHR oferă consultanță Statelor participante referitor la politicile ce vizează minoritățile **romă și sinti**; promovează dezvoltarea capacităților și crearea de rețele în cadrul comunităților rome și sinti și încurajează participarea reprezentanților romi și sinti la elaborarea politicilor.

Toate activitățile ODIHR se desfășoară în strânsă coordonare și cooperare cu Statele participante OSCE, cu instituțiile și misiunile OSCE, precum și cu alte organizații internaționale.

Mai multe informații se găsesc pe pagina de Internet a ODIHR (www.osce.org/odihr).